

FÁN ÉLŐ ERSZÉNYES ÁLLATOK ÚJGUINEÁBAN.

Írta: BIRÓ LAJOS.

UJGUINEÁBAN a vadász nem lehet válogatós, meg kell elégednie apróbb vadakkal is, mert bizony még abból is kevés van. A legszemesebb benszülött vezető kíséretében is napokig bolyonghatunk az őserdőben, míg olyan szerencsések vagyunk, hogy egy-egy emlős állatot *látunk*, hagyján, hogy még meg is kerítjük. Az igaz, hogy ha már egyszer meg is láthattuk, akkor már a miénk, mert a fák magas lombkoronájában élnek s olyan lassú mozgásúak, hogy elszaladni se bírnak. Egyedüli védelmük az, hogy meg ne lássák. Ilyenek a *Phalanger*-nembe tartozó, macskánál nagyobb erszényes emlősök, a melyek az ágakról le se szállnak, mert eleségük is falevél és különféle éretlen vagy érett gyümölcs. A németek ott «Baumbär» és «Laubbär» néven emlegették, a jabimok *moján*, az erimaiak *agái* s a bógátek *má* néven ismerik. Rövid, kerek fejükkel, alig kiálló kerek fülükkel én inkább hasonlítanám őket a majmokhoz, mint a medvéhez. Tömött bundájuk van, a melyet bizonyára nálunk is szívesen használnának prémnek, ha kapnának belőle eleget. A pápuának ott az egyenlítő alatt nincsen szüksége prémre, neki egyébért kell, a szagáért. Ugyanis eleven korában sajátságos erős szaga van, némileg emlékeztető a pézsmára s ezt a szagot a bőr is sokára veszíti el. A *Phalanger* bőrét tehát keskeny szalagokra osztják s így ékesítik vele dárdájukat, ívűket, kutyafogas és csigás ékszereiket, vagy hajuk alá kötik diadémnek, sőt egy kopasz ember parókát csinált belőle. A szagát annyira szeretik, hogy ha hozzám jöttek s valami ilyen bőrrel diszitett néprajzi tárgyat láttak nálam, egyik se mulasztotta el azt élvezettel megszagolni.

A faágak karolására alkalmas ujjakon és karmokon kívül a *Phalanger*-nek nagyon megkönnyíti a fántartózkodást a farka is, a mellyel jól tud fogózkodni; ha lekerül a fáról, azonnal csigavonalba kunkorodik össze ez az erős inakkal belülről erős fark, a melyen az egész test sokáig függhet minden megerőltetés nélkül. Jó hasznát veszi ennek az erős fogófaroknak, a mikor egyik fáról vándorol át a másik fára.

Egy alkalommal szokásom szerint hosszú ideig állottam mozdulatlanul az erdő legritkásabb részén, lövésre kész fegyverrel várva, hogy valami madár a körülöttem levő fákra szálljon, vagy fönt a sűrű lombzat közt megmozduljon. Mert bizony némelyik madár képes félóráig is mozdulatlanul maradni helyén, ha gyanus mozgást

látott valahol. Fejemre hirtelen pár szétrágott erdei mag hullott, később hosszabb vagy rövidebb időközökben megismétlődve. Elővettem színházi távcsöveget is, de azzal se tudtam fölfedezni, hogy mi hullatja rám a magvakat. Végre megrázódott kissé egy ág vége. Utána ismét nyugalom, olyan nyugalom, milyent csak az őserdőben látni, mikor még csak egy falevél sem mozdul meg fölöttünk. Párszori ismétlődés után egy kigyót láttam előnyulni az ág végén, lassan elért a szomszéd fa közeli ágvégéhez, rácsavarodott, azután kissé közelebb húzta. Azt hittem, hogy most akar átkúszni egyik fáról a másikra az a kisebb fajta, rendszeren csak három méter hosszú óriáskigyó (*Python amethystinus* Schneid.), a milyenfélét én magam a szabadban még addig nem láttam. Oda

löttem, a hol gondoltam, hogy a derekát találom el, azzal félre is ugrottam, hogy a kigyó ne pottyanjon épen a fejemre. De nem kigyó zuhant ám le, hanem egy öreg him példánya a *Phalanger maculatus* Geoffr.-nak, melynek *foltos* színűt jelentő neve sokszor nem illik rá, mivel néha tiszta fehér színű példányok is vannak s az enyém is épen ilyen volt. Csak később, eleven példányokról láttam, hogy lövésem abban az érdekes momentumban akadályozta meg, a hogy egyik fáról a másikra átkapaszkodni szokott. Ilyenkor háttal fordul, kinyújtott farkával ragadja meg a másik fa ágát, ha aztán elég erősen megfogta, elereszti lábaival az addig tartott fát s a farkán függve átlóditja magát. Így sétál tovább fáról-fára, a nélkül, hogy a földre lejöjné.

Legközelebbi fajrokona ez érdekes erszényes állatnak az, a melyiket a mellékelt eredeti fénykép után készült képen itt bemutatok, a *Phalanger orientalis* Thos. Kisebb az előbbinél, a színe is más. Szabadban ezt is nagyon nehéz észrevenni, rendszeren csak

úgy jutottam hozzá, ha újguineai fogalmak szerint kissé borsos áron a pápuák szivesek voltak eladni. Mert nem olyan könnyen mondanak le erről a nekik nagyon izletes pecsenyéről. Fogságban nagyon lomha, még azt a fáradságot is nehezen veszi magának, hogy elmenekülni próbáljon. Nem is kellett ketreczbe zárnom, egy magánosan álló fára szabadon eresztettem, a honnan napok multával se szökött meg. Az igaz, hogy lehozni is csak úgy lehetett, hogy levágattam alatta az ágat.

Jó fényképet könnyű csinálni róla, nem kell a pillanatos fölvételhez se folyamodni, megáll nyugodtan hosszú ideig is. Barátságosan mosolygó arcot azonban, még ha tudna, akkor se várhatnánk tőle, mert ilyenkor előbb meg kell ijeszteni, akkor marad mozdulatlanul. Két vasdarabot összeütve, a zajra mereven megáll és perczekig meg se mozdul.

Támolék akkor jutottak legkönnyebben hozzá, mikor termőföldjeik számára erdőt irtottak. A ledülő fákról könnyen megfoghatták. Hogy aztán minden kapzsiságuk mellett is nagyon nehezen adják el, annak nem egészen az az oka, mintha pecsenyéjét tulajágosan szeretnék, hanem egyszerűen etiquette-kérdés, a minek a fejtegetése kissé távolabb vezetne tárgyamtól.

De mégis, hogy ne beszéljek rébuszokban, pár szóval igyekszem elmondani. Támoléknál nem mindig «azé a madár, a ki megfogja». Csak épen akkor az övé, ha egyedül fogta, másképen udvariasságból neki le kell mondani róla s a másiknak adni. Ez megint nem teheti, hogy hasznot csak egyedül húzzon, ha meg többen vannak jelen, mindenkinek jussa van hozzá, inkább tehát közösen eszik meg, ha csak pár falat jut is egynek belőle. Én csak úgy jutok hozzá, ha mindenkinek egyformán megfizetem annak az egy állatnak az árát. Ha azt nem teszem, akkor «éljen az etiquette!»

Akármennyire dicsérték is jabimék — a hogy ők hívják — a *moján-szop* húsát, én sohase kívántam meg, legalább nem abban az elkészítésben, a hogy ők az ilyen hevenyészett vadászsákmányt elkészíteni szokták. Pedig én nem vagyok válogatós, nem mondom rá egy ételre se, hogy nem szeretem, míg meg nem kóstoltam. Ettem is legtöbb ételükből, sok főztük-sültjük nagyon izletes is volt, például hogy többet ne mondjak, a szágólepényben sült osztriga, a nyárson pirított pálmáfűrő *Calandra*-bogár bábja. De a moján pecsenyéjéhez még se volt gusztusom.

Nem csináltak ők az ilyen vadpecsenyével semmi visszatetsző dolgot. Az igaz, hogy bőrét nem húzták le, hanem a szőrét láng fölött lepörkölték, de azután leöntötték és szépen megsikárgatták. Ez eddig mind rendjén van, mi is úgy szeretjük a süldő malacgot, bőrös pecsenyével. Hanem aztán támoléknál ezzel vége is volt a további bonczolásnak. Zöld levelekbe csinosan betakargatva *mindenestől* megsütötték, mint nálunk a nagyurak a szalonkát. Hát ezen se csodálkozom, az analogia megvan, ugyanaz a konyhaművelet nálunk a szalonkával, a mi a pápuáknál a moján-szoppal.

Hanem én nem kérek egyikből se.

